

A technikusképzés föltámadása (1.)

Miért kell föltámasztani?

Sorozatunk címét nehezebben, de pontosabban úgy írhattuk volna: a nappali tagozatos technikusképzés föltámadása.

— 1972-ben a nappali tagozatos technikumok átalakultak szakközépiskolává — meséli Ungi János, a DEMASZ személyzeti és oktatási fősztályvezetője.

— Szerencsétlen döntés volt; ezt sokan már kezdetben hangsúlyozták. Amikor pedig az első évfolyamok végeztek és elhelyezkedtek a vállalatoknál, végképp nyilvánvalóvá vált, hogy a szakközépiskola mindössze erőtlen emberkeket bocsát ki, akiket aztán külön kell megnevelni mind a gyakorlati ismeretekre, mind a mélyebb szakmai elméletre.

— Miért kellett mégis bő egy évtizedet várni a változásra, amely visszahelyezi jogaiba a technikusképzést?

— Azt hiszem, ez a rossz döntések tehetetlenségi nyomata. Akik akkor döntöttek, még néhány évvel ezelőtt is úgy nyilatkoztak, hogy a szakközépiskola beváltotta a hozzá fűzött reményeket.

— A vállalatok mit vártak a szakközépiskolát végzetektől?

— A termelésnek talán a legfontosabb része a műszaki középkezelés kezében összpontosul. Nekünk ilyenekre van szükségünk. Régebben egyszerűbb volt a dolog: a jól dolgozó szakmunkásokat emelték ki középvezetőnek. Csakhogy: ide a megbízható gyakorlati tudás mellett mindinkább korszerű elméleti képzettségre is szükség van. A szakközépiskolát végzetek se nem szakmunkások, se nem technikusok.

— Úgy tudom a technikusképzés átalakult munka melletti tanfolyami jellegű képzettségre.

— Ez a képzési forma viszont nem tudott megfelelő képzettségi technikusokat adni.

— Miért?

— Ahhoz, hogy valaki egyáltalán elkezdhesse a tanfolyamot, kétféle szakmai gyakorlat kellett. Ha fiú volt az illető, közben többnyire elvitték katonának, eltelt újabb két esztendő. Ha lány volt, akkor meg férjhez ment, gyereket szült. Általában 3—4 év kihagyás után kerültek vissza a tizhónapos technikusképzőre a fiatalok.

Ez az oktatás a korábban már elsajátított anyagra épített, azt ismertnek tételtelte föl. A hosszú kihagyás után azonban az egykor elsajátított ismeretek háromnegyedét elfelejtették, nem volt mire alapozni a magasabb szintű képzést. Ráadásul a munka mellett kellett tanulni, sőt ez az időszak a legtöbb embernél egybeesett a családalapítás, lakásszerzés éveivel, ami végképp megfosztotta a tanuló energiáit.

— Mi lett a következmény?

— A DEMASZ-nál, de azt hiszem más vállalatoknál is előreszenek a középvezetők. Derékhadunk, amelyre eddig a legnagyobb teher hárult, 53—57 éves, nemskára nyugdíjba mennek, sőt egy részüket a folyamatos, megfeszített munka idő előtti megállásra kényszeríti. Az utóbbi évtizedben viszont nem kerültek a helyükre megfelelő tudású, gyakorlatú szakemberek, s ez máris érezhető hatását, a közeljövőben pedig súlyos gondokat okozhat.

— Az egész magyar iskolarendszernél komoly problémája, hogy 14 éves korban gyakorlatilag pályát kell választaniuk a fiataloknak. A lehetőségek megnöttek, ugyanakkor a 14 éves gyerekek még nem eléggé érettek arra, hogy életre szólóan eldöntsék, milyen képességet szeretnének, merrefelé orientálódnak. Ezért gyakori a hibás döntés: a választást a szakmák esetleges előnyei, a divat, a jövedelem, nem pedig a gyerek vonzama és képességei motiválják — magyarázza dr. Perényi János, a Déri Miksa Gépészeti és Erősáramú Szakközépiskola igazgatója.

A Dériben 1979 óta kísérleti jelleggel lényegében ismét beindult a nappali tagozatos technikusképzés. Az 1983-as tanévtől már ötödikes tanulóink is lesznek. Három különböző ipari háttérű városban — Budapes-

ten, Miskolcon és Szegeden — összesen 5 szakközépiskolában indult meg a kísérlet. A Dériben valamennyi tanulót az új modell szerint oktatjuk, a többi iskolában párhuzamosan futnak szakközépiskolai és kísérleti osztályok.

A József Attila Tudományegyetem neveléstudományi tanszéke dr. Agoston György professzor segítségével és irányításával végezzük közös munkánkat. Elkészítettük az új képzési forma tervét, tantervét — mondja az igazgató.

Az első két esztendő mindenki számára azonos alapképzést nyújt. Ez lehetőséget ad arra, hogy a szakirányú pályaválasztást két évvel későbbre hozzuk. 14 éves korában csak iskolát választ a gyerek, s ha közben kiderül, hogy más iránt jobban vonzódik, második év végén válthat. Átmegeth gimnáziumba, onnan idejöhöz, illetve iskolán belül szakot változtathat.

— Mekkora igény van erre?

— Azt hiszem, kisebb az érdeklődés, mint amennyit a téves választások esetleg indokolnának.

— Mi a magyarázata?

— Szerintem az, hogy a közösség, az ismert körülmények megkötik a gyereket. Nincs hagyománya az iskolaváltásnak, a szülők is, a gyerekek is tartanak attól, hogy új közösségbe nehezebben illeszkedik majd a tanuló.

— Várható, hogy az egyetemes alapképzés változtat ezen a hozzáálláson?

— Ezt így előre nem lehet eldönteni, majd az élet megmutatja. Ennek az új szakképzési koncepciónak egy másik oldala: az alapképzés a majdnai tízszázalékos általános iskola tervéhez is illeszkedik.

Tanács István

Új növényfajták

A hirtelen bekövetkezett kemény hidegben kitűnően edzőnek az új növényfajták jelölték a Mátra tetején elhelyezkedő kísérleti parcellákon. A Gódöllői Agrártudományi Egyetem kompozit kutatóintézetének mátraszentlászlói fagykísérleti al-

lomán az új szántóföldi növényfajták hidegtűrő-képességét vizsgálják. Elsősorban az őszi vetésű és hazai telepítésre szánt búza-félék fagyállóságát figyelik, de triticáléval és az új lucernafajtákkal is kísérleteznek. Az állomás parcellái mintegy 850 méter tengerszint feletti magasságban, az ország legmagasabban fekvő mezőgazdaságilag művelhető területén vannak. A térségben szélsőséges az időjárás, gyakori a hóingadozás, ezért jó lehetőségek nyílnak a tudományos vizsgálatokra.

Az idén különösen nagy várakozással tekintenek a szakemberek a vizsgálati eredményekre, mivel a Mátra tetején a tél első két hónapja viszonylag enyhe volt, ám február elején a legideálisabb tél következett be.

Honismereti munka

Ideai első ülést tartotta reti tevékenységéről, és megvitatják az üzemterület-irás időszerű kérdéseit. Honismereti napot szerveznek Deszken, Mihályteleken és Szegváron. Az ideai honismereti diáktábor helyszíne Szeged. Bekapcsolódnak a honismereti kapcsolatos akciókba, tudományos rendezvényekbe. A továbbképző munka mellett részt vállalnak a megye népfőntes és népművelési történelmi és feldolgozó és feldolgozó zászából. Az idén megjelenetik a „Csongrád megyei Honismereti Híradót.

A tervek szerint a bizottság tagjai tájékoznak a mákói kisdobosok honismereti

Új művészetért

Nagyszabású kiállítás Szegeden

Két esztendeje merült föl a gondolat, hogy Szeged otthon ad a magyar képzőművészet 1960—75 közötti másfél évtizedének, a friss léghuzatban kibontakozó avantgárd törekvések, új kísérletek bemutatásának. Az elképzelést teti követte, és Mezei Ottó művészettörténeti irányításával a szegedi Móra Ferenc Múzeum és a Bartók Béla Művelődési Központ, valamint a Népművelési Intézet összefogásával megszületett ez a mintegy száz alkotó két és fél száz művet felrakoztatott. Új művészetért című tárlat.

A kiállítás szakmai bemutatójára tegnap, pénteken délután került sor a Horváth Mihály utcai Képtárban. Itt Vitányi

Iván, a Művelődéskutató Intézet igazgatója mondott megnyitót. A Közművelődési Palota Kupola Galériájában, a Képtárban, valamint a Bartók Béla Művelődési Központ nagyertermében és B galériájában létrehozott kiállításhoz tíz hazai múzeum és jó néhány műgyűjtő, magán-személy kölcsönözött alkotásokat. A március 31-ig nyitva tartó tárlat mártól, szombattól tekinthető meg. A gazdag katalógusba Szuromi Pál, a szegedi Móra Ferenc Múzeum munkatársa és Mezei Ottó művészettörténetész, a Népművelési Intézet munkatársa, a kiállítás kezdeményezője és rendezője írt bevezető-eligazító tanulmányt.

Vitányi Iván megnyitója

Az alábbiakban ismertetjük Vitányi Iván kiállítás megnyitói beszédét.

— Nagyon jó együtt látni azokat az alkotásokat, amelyek a magyar képzőművészet közelmuljájának egyik fő vonulatát jellemzik. Kár, hogy a címe nem szerencsés. Igaz ugyan, hogy mindazok a művészek és mindazok a kiállítások, amelyek anyagából a jelen szemle merít, az új művészetért dolgoztak, harcoltak — a cím mégis kizárólagosságot sejtet, óhatatlanul azt érzékelteti, hogy ők és csakis ők, nem mások voltak, akik ezt megtehték. Márpedig, ha akkor joggal küzdöttünk az itt szereplő törekvések elismeréséért, ne essünk abba a hibába, hogy elröved, másoknak adjunk ugyanilyen harca lehetőséget.

Az igazság kedvéért mondtam el mindezt, nem szeretnék ünnepeket rontani. Dicsérni szeretnék. Mert nagyon is nagy szükség volt erre a kiállításra. Mindazok, akik benne élünk, a címben megjelölt korszak művészeti életében, tudjuk, milyen szellemi izgalmat jelentettek azok a sorban egymásra következő kiállítások, amelyekben — akkor úgy tűnt — új utakat kereső művészek fórumot találtak maguknak. Mintha a képzőművészet régi, reneszánsz funkciója éléd volna fel; igaz, hogy nem volt széles még a közönségük, de nemcsak egyszerűen értették a művészetet, de fontosnak tekintették a maguk számára eppúgy, mint a magyar kultúra számára. Innen a szenvedélyes viták, a vállalások és szövetkezősek lépköre, ami a megnyilvánulásokat körülvette.

Most visszatekintve, immár némi távlat birtokában, némely dolgot másképpen látunk. Mezei Ottó katalógusbeli tanulmánya joggal mutat rá a felmerült kérdésekre. Vajon tényleg annyira új volt, ami itt megjelent vagy csak a nyugattól való elmaradás behozásának görcsös vágyában látszott annak? Egyáltalán, jó úte a felzárkózásra, ha szüntelenül distanciákat akarunk ledolgozni, ahelyett, hogy makacsul az igazán magunkét mondanánk? Vajon valóban volt-e valami szellemi-művészi egysége a folyamatban részt vevő törekvéseknek, ilyen értelemben jogos-e azt a sokféleséget akár avantgárd néven is összefoglalni

— vagy csak a hivatalosan is szentesített irányzatokkal szembeni közös érdek tartotta össze őket? Komoly és fontos kérdések ezek, amelyeket ma már másképpen kell felvetnünk, de nem ez alkalommal kell válaszolnunk rá. Ez művészettörténet-írásunk feladata.

Szándékosan nem vettem fel a kérdések közé a statisztikailag mérhető értéket. Azt ugyanis, hogy a gyorsan szerveződő és gyorsan bomló szövetségekben mindenki ugyanolyan értéket tudott-e képviselni. Nem vettem fel, mert természetesen tartom, hogy a szerveződés szakaszában soha semmilyen irányzat, mozgalom nem tudja következetesen érvényesíteni az érték elvét, a művészettörténeti — sőt, más síkon a világtörténeti — jelentőségű mozgalmakkal is így történt. A cél azonban akkor is az érték teremtése volt, és ez adja jelentőségét a ma számára.

Miért tekintjük hát mégis egységbe foglalthatónak azokat a mozgásokat, amelyeket a jelen kiállítások retrospektíve bemutatnak? Kevésbé érzem ehhez az előbb említett szempontot — hogy tudnillik valami szembeállítást határozta volna meg őket. Sokan úgy gondolják például, hogy ez szembenállás a hivatalos kultúrpolitikával. Ez azonban — éppen mostantól visszatekintve — többekéveshöz illúzióknak bizonyul, noha sokan jeleskednek abban, hogy üdözöttetésük sebeit felmutassák. A dolog azonban úgyszólván lehet ábrázolni, hogy kultúrpolitikánk — amely 1958 óta fokozódó következetességgel vallja a stílusok teljes szabadságát — mintegy veszekedve bábáskodott, s a legnagyobb veszekedésben is biztosította a talajt, amelyben a földből

épp kibújt töről virág sarjadhatott. Ennek az ábrázolásnak nem tagadhatjuk realitását, különben nem tartanánk ott, ahol tartunk.

Úgy érzem tehát, hogy nem pusztán az az olykor valódi, olykor vélt szembenállás adja az irányzatok jelentőségét, hanem egy másik mozzanat, amiben persze szintén van némi szembenállás. S ez a szellem (vagy ha jobban tetszik: az alkotó energiák) felszabadítása az előítéletek kötelekeitől. Többféle előítélet, a régi és új konzervativizmus sokféle fajtája köti gúzsba nemcsak az alkotás szabadságát, hanem a társadalmi fejlődés lehetőségeit a múlt századi típusú konzervativizmustól kezdve a szocializmus hibás felfogásából és gyakorlatából fakadó merevségéig, sőt, már sikerült az avantgárd előítéleteket is kitermelnünk. Leküzdésük társadalmi érdek, amelynek módszere a reformok útja. A most megszemelhető képzőművészeti áramlatok együtt születtek a társadalmi és gazdasági reformok eszméivel, a magyar kultúra fejlődése is ebben a keretben értékelhető. Minden felszabadító hatásuk. Az alkotás szuverenitásának elvét képviselték, azt a gondolkodásmódot, amely minden tartalomhoz a maga formáját keresi. A bemutatott alkotások legjobbjai meggyőző művészi példáját adják ennek a magatartásnak. Enélkül csak mintegy szociológiai jelentősége lenne az egésznek, így azonban művészetünk és kultúránk igaz történetében kell számunk tartanunk. Olyan törekvések reprezentál, sokszor magas szinten, amelyek szervesen tartoznak hozzá a magyar művészet fejlődéstörténetéhez, a haladó irányzatok kibontakozásához.

Az MTESZ-ben

Innovációs kör

Innovációs kör kezdte meg munkáját a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének keretében. Célja, hogy az MTESZ valamennyi tag-egyesületét, az érdeklődő szakembereket segítse az innovációval kapcsolatos kérdések feldolgozásában, az ismeretek elterjesztésében. Előadásokat, vitafórumokat szerveznek, lehetőséget adnak a szakembereknek arra, hogy munkájuk, kutatásuk eredményeiről beszámolhassanak, azokat megvitassák, tapasztalatot cseréljenek. Az új szervezet koordinálja a szövetség különböző tagegyesületeinek az innovációval kapcsolatos munkáit, s gondoskodik arról, hogy az egyesületek tagjai tudomást szerzhessenek az őket érdeklő témákról.

Az utóbbi időben sorra alakulnak a különféle innovációs szervezetek, intézmények. Olyan rendszerek kialakítását segítik, amelyek

az új műszaki-tudományos gondolat számára utat teremtenek a megvalósítás egész folyamatában, a piaci értékesítésig.

Az elmúlt évben megrendezett ipargazdasági tudományos tanácskozáson is kifejezésre jutott, hogy a magyar ipari innovációs rendszerben többnyire hiányzik a valódi anyagi és erkölcsi ösztönzés. Hazánkban sok hasznos műszaki ötlet születik, ilyen szempontból aligha vagyunk elmaradva a fejlettebb országoktól, viszont nagyon vontatottan halad, gyakran nemterőrdomségbe, meg nem értesbe ütközik ezek megvalósítása, hasznosítása. A nagybott vállalati önállóság és a piac kényszere egyre inkább feloldja a közömbösséget. E folyamatot segítik az innovációval foglalkozó szervezetek, köztük a most megalakult MTESZ-kör is, amely bátorítja a kezdeményezőre kész szakembereket.

Győzött a Hungária

Zenére kiegészített közönség gyülekezett csütörtökön délután ez este a Sportcsarnok bejáratá előtt. A zsűfólaság megtelt lelátón és jütkézők a nagypapákkal etkező övodásgyerekektől, a tizenévesektől az idősebb korosztályig mindenki a Menthol Hotel megnyitására várt. Az Express Ifjúsági és Diák Utazási Iroda szegedi kirendeltségének jóvoltából végre Szegeden is láthatuk, hallhattuk a Hungáriát.

Fenyőket látni kell, hiszen igazi show-műsor az, amit produkálnak. Fenyőket hallani kell, mert a Hungária zenészei — Dolló (ének), Fenyő Miklós (billeentyűs, ének), Kékes Zoltán (szólógitár, ének), Flóper Öcsi (ritmusgitar, dob, ének), Novai Gábor (basszusgitar, ének), Fekete Gyula (szaxofon, ének), Zsoldos Dedi (dob) — virtuóz módon bíznak hangszereikkel.

Harmadik éve, hogy gondoltak egy merészet, csónacit húztak a szivacsraipú „surránókhoz”, bedobták a csikófiruzát, az ismeretlen-

Bagaméry László